

8 Rekultywacja terenów zdegradowanych.

Racjonalne użytkowanie ziemi i jej ochrona jest jednym z ważniejszych priorytetów polityki ekologicznej państwa.

W II Polityce Ekologicznej Państwa wśród celów długookresowych (do 2025 r.) przyjmuje się realizację maksymalnie możliwej odbudowy zniszczeń zaistniałych w środowisku przyrodniczym i stworzenie systemów zabezpieczającego przed ich ponownym powstaniem.

Osiągnięcie powyższych celów ogólnych wymaga, aby w horyzoncie średniookresowym (lata 2003 – 2010) zrealizowane zostały działania w zakresie:

- maksymalnego zagospodarowania nieużytków przemysłowych i zamkniętych już składowisk odpadów przemysłowych oraz realizację programów ich inwentaryzacji i rekultywacji,
- wyłączenie z rolniczego (na potrzeb produkcji żywności i pasz) i ogrodniczego użytkowania wszystkich gleb nadmiernie zanieczyszczonych metalami ciężkimi, węglowodorami ropopochodnymi itp. bądź przeprowadzenie ich skutecznej rekultywacji.

Degradacją nazywamy proces zależny od wielu czynników prowadzący do pogorszenia lub utraty zdolności wypełniania funkcji gospodarczych, środowiskowych i społecznych przez powierzchnię ziemi.

Degradacja powierzchni ziemi jest terminem bardzo szerokim uwzględniającym zarówno przekształcenia chemiczne i mechaniczne gleb i ziemi jak i obiektów tworzących pokrycie powierzchni ziemi (lasy, wody, zabudowa). Proces degradacji powoduje stopniowe zmniejszenie się zdolności do pełnienia funkcji przypisanych danemu obiektowi aż do stanu końcowego, który w przypadku terenów rolnych określany jest stanem dewastacji.

Zgodnie z opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska i przyjętymi przez Radę Ministrów w kwietniu 2003 r. „Załoženiami Programu Rządowego dla terenów przemysłowych” – wg obliczeń IETU w oparciu o mapę „Polska – Wieloczynnikowa Degradacja Środowiska”, indeks degradacji przemysłowej na terenie powiatu kieleckiego mieści się w przedziale 10-20. Indeks ten jest wielkością niemianowaną, określającą odsetek powierzchni wszystkich form degradacji (po uwzględnieniu wagi) w jednostce administracyjnej.

Zgodnie z art. 102 ustawy Prawo ochrony środowiska władający powierzchnią ziemi, na której występuje zniszczona gleba lub ziemia albo niekorzystne przekształcenie naturalnego ukształtowania powierzchni terenu jest obowiązany z zastrzeżeniem ust. 2 – 5 do przeprowadzenia ich rekultywacji.

Na terenie powiatu kieleckiego większość terenów zdegradowanych pod względem morfologicznym związana jest z eksploatacją i przetwórstwem surowców skalnych. Wzrostki po byłych kamieniołomach i piaskowniach często stawały się miejscem lokalizacji „dzikich wysypisk śmieci”, a nawet w przypadku Barczy (bez należytego zabezpieczenia) wysypiska komunalnego dla miasta Kielc.

Intensywna eksploatacja złóż (np. na terenie gmin: Chęciny, Morawica, Sitkówka-Nowiny) narusza naturalne warunki przyrodnicze i wywołuje szereg zmian w środowisku naturalnym oraz powstanie trwałych przekształceń powierzchni terenu, powstanie wzrostków, hałd, odpadów przeróbczych i złożowych, niekiedy osuszanie gruntów, zanieczyszczenie wód.

W przypadku eksploatacji surowców mineralnych bez względu na wielkość wydobycia określany jest każdorazowo kierunek rekultywacji, co znajduje swoje odzwierciedlenie w dokumentacjach zezwalających na wydobycie. Obowiązek rekultywacji zawsze ciąży na

zakładzie eksploatującym złożę. Po zakończeniu rekultywacji na wniosek Zakładu, pozytywnie zaopiniowany przez Wójta gminy i Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego, właściwy organ administracyjny wydaje decyzję o zakończeniu rekultywacji gruntów.

Od początku 1999 r. Starostwo Powiatowe w Kielcach wydało 17 decyzji o zakończeniu rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Do degradacji terenu przyczynia się również nielegalna „dzika” eksploatacja piasku i innych surowców mineralnych. Niekontrolowane wydobywanie, powstawanie wyrobisk i osuwisk, stanowi zagrożenie nie tylko dla środowiska przyrodniczego, ale może również stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi i zwierząt.

8.1 Wskazanie miejsc zdegradowanych.

Tereny zdegradowane, pogórnice (dawna eksploatacja bez rekultywacji) stają się bardzo często miejscem lokalizacji „dzikich” wysypisk śmieci np. w Gminie Chęciny przy drodze powiatowej Bolmin – Chęciny, za zamkiem w Bolminie oraz za zamkiem w Chęcinach.

Rekultywacji wymagają również nielegalne wysypiska odpadów komunalnych w miejscowościach: Czaplów – gmina Bieliny, Łopuszno, Raków i Suchowola – gmina Chmielnik.

Istnieje konieczność zinwentaryzowania miejsc zdegradowanych na terenie każdej gminy powiatu kieleckiego, co winno być wykonane najpóźniej na etapie opracowywania „Gminnych programów ochrony środowiska”.

8.2 Kierunki działań w zakresie rekultywacji i zagospodarowania terenów zniszczonych.

Prace rekultywacyjne mają na celu doprowadzenie podłoża do stanu umożliwiającego zagospodarowanie terenów zdegradowanych.

W przypadku terenów związanych z eksploatacją i przetwórstwem surowców skalnych, jedną z form zwrócenia przyrodzie zdegradowanych terenów jest ich wykorzystanie poprzez ustalony kierunek rekultywacji leśny lub wodny z możliwością utworzenia miejsc rekreacji i wypoczynku. Przykładem właściwego zagospodarowania tego typu terenów są m.in. amfiteatr na Kadzielni w Kielcach, boisko sportowe w Górnicy, tereny widokowe i naukowe w Zachełmiu gm. Zagnańsk.

Rekultywacja terenu zamkniętych składowisk Raków, Czaplów – gmina Bieliny, Suchowola - gmina Chmielnik i Łopuszno jest obowiązkiem gmin, natomiast byłego wysypiska komunalnego dla Kielc - Barcza – obowiązkiem Prezydenta Miasta Kielce.

Należy rozważyć również sposób zagospodarowania nie użytkowanych obiektów przemysłowych zlokalizowanych na gruntach Skarbu Państwa.